

OTWARCIE TRADYCYJNEGO WSPARCIA DLA PRZEDSIĘBIORCÓW NALEŻĄCYCH DO MNIEJSZOŚCI

Rozpoczęcie działalności gospodarczej to jedna z najtrudniejszych decyzji, jaką można podjąć. Wyzwanie, jakie stanowi praca na własny rachunek jest jeszcze większe w przypadku osób z grup społecznych, które tradycyjnie nie mają wielu przedstawicieli w świecie biznesu. By stawić czoła tej kwestii, w ramach projektu *Cyfenter EQUAL* w Walii postawiono sobie za zadanie zbadanie, jak można zwiększyć liczbę osób pracujących na własny rachunek w takich grupach jak: kobiety, mniejszości etniczne, osoby niepełnosprawne, osoby powyżej pięćdziesiątki, młodzi ludzie i osoby, których ojczystym językiem jest walijski.

Za przykład może posłużyć historia Jahn Ramm, który był bezrobotny przez większą część swojego dorosłego życia. Surfując po Internecie, John wpadł na pomysł, jak mógłby pomagać innym osobom niewidomym i niedowidzącym a samemu założyć biznes. Próbował znaleźć oprogramowanie, które pozwalające jego telefonowi komórkowemu na „mówienie” imion, nazwisk, numerów i innych informacji, które normalnie telefon jedynie wyświetla. Kiedy znalazł firmę oferującą takie oprogramowanie i dowiedział się, że nie ma ona dystrybutora w Wielkiej Brytanii, zrozumiał, że była to okazja, na którą czekał. Iain Willox, Dyrektor Jednostki Wsparcia Przedsiębiorstw w Walijskiej Agencji Rozwoju, głównego partnera *Cyenter*, podkreśla, że działania mające na celu zapewnienie, by nikt nie był wykluczony z gospodarki przedsiębiorczej są wzmacniane przez priorytety gospodarcze. Wyjaśnia: „W Walii blisko 362 500 osób spośród 1,1 miliona osób w wieku produkcyjnym jest gospodarczo nieaktywnych. W porównaniu z 44 600 osobami zarejestrowanymi jako bezrobotne, liczba ta jest przytłaczająca, dlatego też stała się przedmiotem działań”.

Głównym celem Partnerstwa na rzecz Rozwoju *Cyfenter EQUAL* jest przeciwdziałanie nieaktywności zawodowej poprzez tworzenie środowiska biznesu, w którym **wszyscy** rozpoczynający działalność gospodarczą mają dostęp do wsparcia i stymulacji. W tym sensie projekt bezpośrednio przyczynia się do wdrażania wytycznej numer 10 ze Zintegrowanych Wytycznych dla Wzrostu i Zatrudnienia, która wyraźnie zaleca stworzenie „warunków korzystnych dla rozwoju MŚP”.

Jednocześnie przyczynia się także do realizacji wytycznej numer 16 dla zatrudnienia – „wzmacnianie spójności społecznej i terytorialnej” oraz wytycznej numer 18 – „zapewnianie rynków pracy sprzyjających integracji osób poszukujących pracy, jak również osób znajdujących się w gorszym położeniu”. W swoim przemówieniu podczas transnarodowej konferencji zamykającej projekt *Cyfenter* walijska eurodeputowana Eluned Morgan przekonywała, że członkowie Parlamentu Europejskiego powinni „włączyć problem nieaktywności zawodowej do programu politycznego” i połączyć go ze strategiami wymierzonymi w osiągnięcie celów lizbońskich. „Tradycyjnie praca na własny rachunek jest postrzegana jako dziedzina bogatych i białych; zmiana tej postawy w społeczeństwie jest trudnym zadaniem” powiedziała.

BADANIE W DZIAŁANIU NA RZECZ REGIONALNEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI INTEGRACYJNEJ

Cyfenter oferuje bazę wiedzy i prowadzi szkolenia w celu zagwarantowania, by Walijska Przedsiębiorczość istotnie spełniała potrzeby grup, do których trudno dotrzeć. I rzeczywiście Walijski Plan Działania powinien być uznany za jeden z najlepszych przykładów zintegrowanej i integrującej regionalnej strategii przedsiębiorczości w Europie. Jednym z głównych wyzwań Planu Działania jest „podniesienie w Walii liczby trwałych przedsiębiorstw posiadających potencjał dla dalszego rozwoju, zwłaszcza tych tworzonych przez grupy niedostatecznie reprezentowane w społeczeństwie”. Walijska Agencja Rozwoju odpowiedzialna za Walijski Plan Działania na rzecz Zatrudnienia stanęła na czele projektu Cyfenter EQUAL, by pomóc w osiągnięciu wyznaczonych celów. Zaangażowała ona wszystkie agencje zajmujące się wdrażaniem tych części Planu Działania, które najbardziej dotyczą grup defaworyzowanych. Zdaje się to przynosić efekty. Według niezależnego badania obserwacyjnego Globalny Monitor Przedsiębiorczości (GEM), liczba rozpoczynanych działalności gospodarczych w Walii prawie się podwoiła – z 12 000 w 2000 roku wzrosła do 22 000 w 2004 roku. W ciągu ostatniego roku działalność przedsiębiorcza w Walii wzrosła o 74%; żaden inny kraj badany w ramach GEM w latach 2000-2004 nie wykazał takiej poprawy jak Walia. W tym procesie swój udział miał Cyfenter, który przeprowadził prawdopodobnie największy w Europie program badawczy, oparty na procedurze „badania w działaniu”, mający na celu określenie prawdziwych potrzeb, przeszkód i aspiracji w zakresie rozpoczynania działalności gospodarczej grup niedostatecznie reprezentowanych w świecie biznesu. „Naszym celem było odkrycie, co małe przedsiębiorstwa i jednostki tak naprawdę myślą o wchodzeniu w świat biznesu i co można zrobić, żeby im ten proces ułatwić” mówi Paula Manley, koordynatorka projektu Cyfenter EQUAL. „Zasadniczą myślą badania było stworzenie przyszłej strategii i przyczynienie się do zmian poprzez użycie procedury badania w działaniu, czyli cyklicznego procesu badawczego, po którym następuje działanie, następnie ponowna rewizja/badanie itd.” W trzech rocznych fazach badania w działaniu w latach 2000-2005 wzięło udział 5 000 osób. Każda faza była podzielona na cztery etapy: etap badania ankietowego, podczas którego dane ilościowe były zbierane wśród osób przed i po rozpoczęciu działalności gospodarczej; etap wywiadów, podczas którego kwestie pojawiające się w ankietach zostały szczegółowo omówione; etap grup dyskusyjnych, podczas którego uczestnicy porównali problemy i bariery w dostępie do działalności przedsiębiorczej; i w końcu etap szkoleń i komunikacji, podczas którego decydenci, uczestnicy badań i instytucje wspierające przedsiębiorczość spotkali się, by podzielić się ze sobą wynikami badań i uzgodnić rekomendacje.

Według opinii jednego z partnerów – Walijskiego Instytutu Przedsiębiorczości „zaangażowanie się w badania przeprowadzone przez Partnerstwo dla Rozwoju Cyfenter pozwoliło na zdobycie aktualnej, dogłębnej wiedzy na temat grup defaworyzowanych w Walii na skalę, która nie mogłaby być możliwa bez struktur inicjatywy EQUAL”. Badanie w działaniu koncentrowało się na czterech zasadniczych obszarach określonych jako priorytety, zarówno przez Walijski Plan Działania na rzecz Przedsiębiorczości, jak i w unijnych pracach dotyczących integrującej przedsiębiorczości prowadzonych w ramach programu EQUAL. Obszary te to: przejście od zasiłku do samozatrudnienia; tworzenie usług wspierających przedsiębiorczość zajmujących się kwestią różnorodności; dostęp do funduszy; oraz wspieranie i rozwój przedsiębiorstw.

PRZEJŚCIE OD ZASIŁKU DO SAMOZATRUDNIENIA

„Ciągle nie przewyżczyłem jeszcze moich niepokoi. Ciągle obawiam się, że stracę zasiłek a nie będę miał wystarczającej ilości pieniędzy na rozkręcenie własnego interesu.” Taką obawę odczuwało około 70% osób, z którymi przeprowadzono wywiady przed rozpoczęciem przez nich działalności gospodarczej, procent ten spadł jednak znacznie – do 42% – po rozpoczęciu działalności. Kwestia utraty prawa do zasiłku była ogólnie rzecz biorąc ważniejsza dla osób niepełnosprawnych, osób samotnie wychowujących dzieci, kobiet i osób należących do mniejszości etnicznych. Co zaskakujące, jedynie mniej niż połowa osób, których ta zmiana dotyczyła, zwróciło się o informację dotyczącą tego, w jaki sposób ich prawo do zasiłku się zmieni. Główną przyczyną, dla której pozostali nie prosili o pomoc był strach. Jak to ujął jeden z respondentów: „Nie szukałem porad, bo bałem się, że zasiłek zostanie mi odebrany”.

Jedną z głównych rekomendacji *Cyfenter* mówi o stworzeniu połączeń pomiędzy biurami pośrednictwa pracy a systemem wspierania przedsiębiorczości. W raporcie z projektu czytamy: „wszystko należy połączyć z organizacjami wspierającymi przedsiębiorczość i z biurami pośrednictwa pracy. Konieczne są lepsze szkolenia doradców pracujących w biurach pośrednictwa pracy, żeby było wiadomo, że istnieje taka opcja jak samozatrudnienie”. Poza tym samozatrudnienie i przedsiębiorczość powinny być uwzględniane przez biura pośrednictwa pracy podczas planowania i świadczenia usług. Więcej powinno też być czynione w celu zachęcenia do wyboru tej opcji. Dalsze rekomendacje to między innymi: elastyczny i dłuższy okres udzielania wsparcia, zwiększenie świadomości i dostępności programów oraz lepsza ewaluacja i monitoring systemu zasiłków z punktu widzenia jego wpływu na osoby przechodzące na samozatrudnienie.

PARTNERSTWA DLA RÓŻNORODNOŚCI

Realizacja Walijskiego Planu Działania na rzecz Przedsiębiorczości została zainicjowana w 2001 roku, tuż przed rozpoczęciem projektu EQUAL. Podobnie jak w wielu innych krajach europejskich, plan był odpowiedzią na rosnący niepokój związany z brakiem spójności usług wspierających przedsiębiorczość, z brakiem jasności, do kogo powinno się zwracać w razie potrzeby oraz z brakiem integracji. Plan zawierał jednak również nowe, radykalne podejście do udzielania wsparcia w zakresie przedsiębiorczości grupom defaworyzowanym w formie inicjatywy Przedsiębiorstwo Kobiet Walia i Programu *Potentia*. Większość partnerów obydwu inicjatyw brało także udział w programie EQUAL, który był przez nich używany w celu zdobywania informacji i wskazówek dla swoich inicjatyw.

Charakterystyczną cechą programu *Potentia* jest to, że jest on oparty na partnerstwie pomiędzy tradycyjną instytucją Walijską Agencją Rozwoju (WDA) a szeregiem specjalistycznych organizacji zakorzenionych w grupach defaworyzowanych. Wszystkie organizacje są również partnerami w ramach programu EQUAL: *Disability Wales* (osoby niepełnosprawne), *Prince's Trust Cymru* (młodzież), *Chwarae Teg* (kobiety), *Ethnic Business Support Programme* (osoby należące do mniejszości etnicznych), *Prime Cymru* (osoby po pięćdziesiątce), *Menter a Busnes* (osoby, których ojczystym językiem jest walijski). Organizacje te posiadają większą wiedzę o i cieszą się większym zaufaniem w swoich grupach docelowych, dlatego też postanowiono użyć ich w celu zwiększenia zasięgu pomocy udzielanej przez sieci wspierające przedsiębiorczość

zaprojektowane poprzez świadczenie specjalnych usług wychodzących naprzeciw potrzebom tych grup. WDA opracował protokół porozumień jasno określający czas trwania, typ i koszt wsparcia świadczonego przez sześć specjalistycznych organizacji partnerskich. Ogólnie rzecz biorąc miały się one koncentrować na doradztwie wstępnym na etapie tworzenia przedsiębiorstwa skierowanym do grup, do których trudno dotrzeć, a następnie odsyłać do tradycyjnych doradców do spraw przedsiębiorstw. Z badania w działaniu przeprowadzonego przez *Cyfenter* jasno wynika, że istnieje potrzeba koncentracji usług wszystkich partnerów na kliencie. Badanie wskazało także na konieczność podniesienia umiejętności w zakresie diagnozowania potrzeb, projektowania i świadczenia usług będących w stanie zaspokoić potrzeby i ustalić zasięg wymagań poszczególnych grup.

By osiągnąć postępy w tym zakresie, konieczny jest przegląd kontraktów na świadczenie usług wspierających przedsiębiorczość (przed i po rozpoczęciu działalności gospodarczej). Kontrakty te powinny pozwalać na większą elastyczność i przestać być zbyt nakazowe i zorientowane na produkt. Powinno się także uwzględnić opiekę nad dziećmi i łatwość dojazdu.

Partnerzy *Cyfenter* posłużyli się badaniem w działaniu, by zorganizować szkolenia i sesje informacyjne z zakresu różnorodności dla około 150 osób zajmujących się wdrażaniem Walijskiego Planu Działania dla Przedsiębiorczości. Szkolenia pomogły w ulepszeniu szeregu istotnych procedur w Planie Działania (na przykład, celów, monitoringu, kontraktów a także doprecyzowaniu podziału pracy pomiędzy tradycyjnymi ośrodkami wsparcia i ośrodkami skierowanymi do grup defaworyzowanych).

W efekcie WDA stworzył Program Treningowy w zakresie Różnorodności, zatwierdzony przez Instytut Doradców do spraw Przedsiębiorstw. Program obejmuje sześć modułów skupiających się na: inwalidztwie, rasie, języku, samotnym rodzicielstwie, kobietach, młodzieży i osobach powyżej pięćdziesiątki. W latach 2001-2003 *Potentia* udzieliła wsparcia 2 300 osobom, w rezultacie czego powstało 700 nowych przedsiębiorstw i 1 400 nowych miejsc pracy.

FUNDUSZE NA RZECZ TRWAŁYCH PRZEDSIĘBIORSTW

Inną charakterystyczną cechą *Cyfenter* i Walijskiego Planu Działania na rzecz Przedsiębiorczości jest to, że oba przyjmują perspektywę całościową na wszystkich etapach tworzenia i prowadzenia przedsiębiorstwa. Z tego punktu widzenia nie ma sensu zwiększanie do maksimum liczby tworzonych przedsiębiorstw, jeśli większość z nich wkrótce potem i tak wypada z systemu. Według *Cyfenter* najbardziej niepewny okres tworzenia przedsiębiorstwa obejmuje początkowe 12 do 18 miesięcy, jednak to właśnie wtedy najmniej przedsiębiorstw korzysta ze wsparcia. Jak *Cyfenter* to ujął: „porady są najmniej rozważane, kiedy ich najbardziej potrzeba”. Za najbardziej istotne kwestie dla przetrwania i rozwoju przedsiębiorstwa uznano: zarządzanie finansami i przepływ gotówki, umiejętności właściciela w zarządzaniu oraz dostęp do wykwalifikowanej siły roboczej i rynku.

W związku z tym *Cyfenter* zaleca gładkie przejście od usług świadczonych dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą do wsparcia po rozpoczęciu działalności oraz zmianę wszystkich kontraktów dla organizacji wspierających przedsiębiorczość tak, by zawierały one możliwość dalszego wsparcia. *Cyfenter* podkreślił również fakt, że większość pieniędzy na

rozpoczęcie własnej działalności pochodzi z oszczędności i środków własnych, co sprawia, że osoby nie mające dostępu do takich zasobów – na przykład młodzi ludzie, osoby samotnie wychowujące dzieci, kobiety czy uchodźcy – są w o wiele mniej korzystnej sytuacji. *Cyfenter* odkrył, że dla tych grup pozyskanie sumy poniżej 7 500 euro, jaka jest na ogół potrzebna do uruchomienia przedsiębiorstwa, jest wyjątkowo trudne. Istnieje zatem wyraźna potrzeba stworzenia praktycznych łączy pomiędzy instytucjami finansowymi a grupami defaworyzowanymi, łączy które byłyby korzystne dla obydwu stron.

Za przykład może posłużyć Kay Edmunds, samotnie wychowująca dziecko: „Odmówiono mi przyznania pożyczki w jednym banku po śmierci mojego męża, bo moja zdolność kredytowa była żadna – wszystkie kredyty, które braliśmy, były na mojego męża”. Dzięki dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej Kay była w stanie pokryć koszty pojazdu i zatrudnienia jednego pracownika na pół etatu. Miało to niezwykle znaczenie, ponieważ, „jak wiele przedsiębiorstw, przez dwa lata nie mieliśmy zysków”. Pomimo początkowych trudności finansowych, oferująca opiekę nad dziećmi firma Kay szybko się rozwinęła. Zatrudnia ona obecnie trzech pracowników na cały etat i dwóch na pół etatu i ma pełną obsadę przez większość dni. Teraz, kiedy firmie dobrze się powodzi, Kay wyznaczyła sobie nowy cel – zapewnienie opieki dającej chwilę wytchnienia osobom, które straciły bliską osobę albo cierpią na raka. *Cyfenter* zalecił również utworzenie praktycznego pośrednictwa finansowego jako podstawowej funkcji usług przeznaczonych dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą. Oprócz tego *Cyfenter* opowiedział się za nowym podejściem do kwestii zapewnienia małych sum pieniędzy osobom, które mają ograniczony dostęp do tradycyjnych źródeł finansowych. Instytucja Fundusze Walia stworzyła elektroniczne narzędzie pozwalające na szybkie pożyczki w wysokości do 15 000 euro.

PROPAGOWANIE „MENTALNOŚCI PRZEDSIĘBIORCZEJ”

Nie wystarczy jednak stworzyć środowisko wspomagające przedsiębiorczość na etapie przed i po rozpoczęciu działalności gospodarczej. By rzeczywiście wywrzeć istotny wpływ na przedsiębiorczość, zwłaszcza pośród grup defaworyzowanych, konieczne jest działanie na wczesnym etapie, kiedy kształtują się postawy, umiejętności i mentalność w zakresie przedsiębiorczości. Również w tym zakresie Walijski Plan Działania na rzecz Przedsiębiorczości, wspomagany przez program całościowych badań w działaniu zrealizowany przez *Cyfenter*, stanowi model dla innych regionów europejskich. W ciągu ostatnich dwóch lat przeprowadzono m.in. dużą akcję promocyjną przy użyciu plakatów i ogłoszeń (1,5 milionów odbiorców), radia (2 miliony słuchaczy) i reklam telewizyjnych (1 milion widzów).

Oprócz tego WDA stworzył program telewizyjny *Interes*, w którym widzowie mogli śledzić nowostworzone przedsiębiorstwa podczas pierwszego roku ich działalności. Oprócz tego WDA zaczął realizację inicjatywy Program – Wzór Dynamo, mającej na celu rozbudzenie zainteresowania przedsiębiorczością u młodych ludzi. Ponad 300 przedsiębiorców zostało wybranych i przedstawionych jako wzór podczas dwudniowych sesji multimedialnych na temat przedsiębiorczości organizowanych w szkołach. Walia stanowi także przykład tego, jak można wprowadzić przedsiębiorczość do szerszego programu politycznego w zakresie edukacji. W 2002 roku powstała Narodowa Partia Pracy na rzecz Rozwoju Zawodowego, w której znaleźli się reprezentanci wszystkich najważniejszych aktorów instytucjonalnych. Stworzyła ona plan

wprowadzenia przedsiębiorczości do programów szkolnych i opracowania materiałów dydaktycznych zarówno dla szkół podstawowych i średnich. Materiały te stanowią obecnie część państwowego programu nauczania, organizowane są szkolenia dla nauczycieli a w szkołach będą prowadzone inspekcje mające na celu sprawdzenie wykorzystania tych materiałów. Przedsiębiorstwa zainteresowały się także o wiele bardziej edukacją poprzez program Wgląd w Przedsiębiorstwo i zaangażowanie wzorcowych przedsiębiorstw w szkołach. Poza tym stworzono kilka programów mających na celu zachęcanie do wykorzystywania w tym zakresie uniwersytetów i szkół podyplomowych. W listopadzie 2004 roku *Cyfenter* wziął udział w konferencji Tydzień Przedsiębiorczości, imprezy koncentrującej się na wzmocnieniu promocji przedsiębiorczości w szkołach, na uczelniach, na uniwersytetach, w zakładach pracy, na poziomie dzielnicy, miasta i regionu. Impreza dała delegatom okazję do opracowania programu politycznego, który ma przynieść diametralną zmianę w możliwościach przedsiębiorczych w Wielkiej Brytanii.

Wyniki odnotowane przez Walijski Plan Działania na rzecz Przedsiębiorczości są imponujące. Prawie 15% (około 13 milionów euro) rocznego budżetu wynoszącego w przybliżeniu 90 milionów euro jest wydawane na grupy defaworyzowane i na osoby robiące ze swojego stylu życia interes. Liczba tworzonych przedsiębiorstw wzrosła o około 20% rocznie; był to najwyższy wzrost odnotowany w zeszłym roku w całej Europie.

Firma opieki nad dziećmi Kay Edmund szybko się rozwinęła dzięki dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Projekt EQUAL *Cyfenter* udziela informacji strategicznych i porad – wszystko za mniej niż pół procenta rocznego budżetu tradycyjnych instytucji.

KONTAKT

Nazwa Partnerstwa dla Rozwoju: *Cyfenter* Development Partnership

Numer Partnerstwa dla Rozwoju: UKgb-77

Partnerzy krajowi: Welsh Development Agency (prowadzący), Chwarae Teg, Disability Wales, Prince's Trust Cymru, Finance Wales, Menter a Busnes, Wales Enterprise, Prime Cymru, National Assembly Wales, Ethnic Business Support Programme, Commission for Racial Equality, University of Glamorgan, University of Wales College Newport, Federation of Small Businesses, Welsh Refugee Council, Wales TUC.

Kontakt: Paula Manley. paula.manley@wda.co.uk

Strona internetowa: www.Cyfenter.co.uk